

Focus Sekcie riadenia programov regionálneho rozvoja

Štúrov a Dubčekov Uhrovec je európskymi dverami

"Aj ja som sa tomu čudoval," hovorí majster rezbár pán Jaroslav Velčický z Uhrovca na zvedavé otázky, ako je to

možné, že má len jednu ruku a predsa vyrezáva z dreva krásne veľké sochy?

Obdivovali ich už na výstavách v Japonsku, v Indii, opakovane v Prahe, či v Bratislave dokonca mal samostatnú výstavu vo foyeri Úradu vlády SR. A to jednu sochu vyrezáva aj sedem mesiacov do konečnej podoby.

Živá škola - živá voda

Odborníci z odboru Programov cezhraničnej spolupráce z Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR práve tu v Uhrovci v Programe cezhraničnej spolupráce Slovenská republika - Česká republika 2007 - 2013 realizovali už sedem projektov. K najpôsobivejším patrí nepochybne projekt Živá škola - živá voda. Prihlásili sa s ním do výzvy so žiadosťou o podporu z európskych fondov slovenská obec Uhrovec a česká obec Modrá.

Na slovenskej časti projektu v Uhrovci vznikol náučný chodník výsadbou nových drevín. Tým sa prepojilo centrum obce so základnou a materskou školou, ako aj s parkom pri pôvodnom uhroveckom kaštieli a navyše aj s okolitými lesmi tiahnucimi sa až k uhroveckému hradu.

Čiže rezbárska stáročná tradícia v Uhrovci akoby bola dostala európske ocenenie práve výsadbou nových drevín.

Majster rezbár pán **Jaroslav Velčický** prišiel o ľavú ruku v bani v Ostrave: **"Je tomu už tridsať rokov. Mám 65 rokov, takže keď som prišiel o ruku, bol som mladý chlap. Kedysi som aj ligu hrával vo futbale. Ako som začal jednou rukou vyrezávať, stále mám dosť síl. Chlapi, čo so mnou kedysi futbal hrávali, sú dnes už starí a ja súťažne hrávam aj ping - pong."** Z pána Velčického energia priam srší.

Stáročná rezbárska tradícia

Rezbárska škola v Uhrovci existovala kedysi v 19. storočí. Potom zanikla. Dnes rezbárstvo priťahuje aj mladých. Za majstrom Velčickým pravidelne chodí mladý nádejný rezbár pán **Mgr. Vlastimil Trpoš**: "Ja som sa do Uhrovca prisťahoval a dnes tu vediem na základnej škole rezbársky krúžok."

Pred katolíckym kostolom Ducha Svätého stála majestátna lipa. Museli ju zoňať, lebo bola vnútri dutá. Na jej pni pán **Trpoš** vyrezal obrovský ruženec: **"Bola to nádherná práca, ktorá mi trvala odhadom 130 hodín."**

Prudký obrat zachránil obec

Mladých ľudí Uhrovec opäť oslovuje. Zdôrazňuje to aj evanjelický pán farár **Mgr. Martin Šipka**: "**Základná škola v Uhrovci by bola časom isto zanikla. Rodičia zapisovali svoje deti do škôl do okresného mesta Bánovce nad Bebravou. Lenže zrazu došlo k prudkému obratu.**"

Školu obnovili z európskych fondov a to aj telocvičňu, či blízku materskú školu. Vedľa nich vyrástlo nové multifunkčné ihrisko a moderné detské ihrisko.

"V Uhrovci sa rozbehli aktivity, ktoré ľudí pritiahli späť domov a oslovujú ďalších," dodáva evanjelický pán farár Martin Šipka: "Rodičia opäť deti prihlásili do tunajšej školy."

V lese a predsa v škole

"Dnes máme v každom ročníku jednu triedu a chodí sem ročne viac ako 180 detí, čo je najviac v celom regióne," potvrdzuje informácie zástupkyňa riaditeľky Základnej školy v Uhrovci pani **Mgr. Juliana Zajacová** so šatkou okolo krku, ktorá koordinuje o. i. aj výzdobu školy v tradičnom duchu spájania moderných prvkov s prírodou.

Do Uhrovca prichádzajú totiž aj deti z iných škôl z regiónu, aby si precvičili znalosti z prírodopisu a biológie vďaka projektu z Programu cezhraničnej spolupráce Slovenská republika - Česká republika 2007 - 2013. Vypomáha celý učiteľský zbor. Učiteľka slovenčiny a občianskej náuky pani **Mgr. Katarína Galatová** spolu s učiteľkou slovenčiny a matematiky pani **Mgr. Michaelou Hankovou** sa ponáhľajú na svoje stanovišťa v lese - predsa však v areáli školy.

Ako je to možné, vysvetľuje koordinátorka projektu Živá škola - živá voda pre Uhrovec učiteľka prírodopisu a biológie pani **Mgr. Katarína Joneková**: "**Vďaka podpore z európskych fondov, sme v okolí školy vysadili biotopy s jednotlivými drevinami, ktoré ich charakterizujú.**"

Arborétum blízko lavíc

Pri každom biotope je navyše informačná tabuľa, na ktorej sú všetky charakteristické znaky toho - ktorého prírodného prostredia. Tak sa uhrovecká škola stala akoby školským arborétom, ktoré slúži na výučbu nielen žiakov základnej, ale aj stredných, či vysokých škôl so zameraním na environmentalistiku v celom Trenčianskom kraji.

"Živá škola - živá voda je projekt, ktorý si deti veľmi obľúbili. Som presvedčená, že aj vďaka jeho pôsobeniu sa deti ľahšie rozhodujú pri výbere ďalšieho štúdia," vysvetľuje pani učiteľka **Katarína Joneková** pri záhonoch liečivých bylín. Tie deti pestujú, zbierajú, sušia a vyrábajú z nich voňavé vankúšiky do bielizne.

Poznanie stráži lesná víla

Z uhroveckej školy odchádzajú deti na stredné školy zamerané na život, zdravie, prírodu. Tradične dievčatá chodia na zdravotnícke stredné školy a chlapci často aj na lesnícke. Nakoniec v Uhrovci je drevovýroba od nepamäti, čiže projekt na ochranu životného prostredia je tu viac ako vítaný.

Umelecký rezbár pán **Vlastimil Trpoš** hovorí, že keď sa deťom už nechce vyrezávať, chodí s nimi po náučnom chodníku: „**Tu im priamo na stromoch ukazujem, ktorý má aké drevo a na čo sa pri rezbárčine hodí.**“

Pri každom biotope stojí navyše drevená plastika, ktorá dotvára celý priestor. Celý náučný chodník začína lesnou vílou, ktorá cestu za poznaním stráži.

Po Uhrovci sa však často ozýva aj čeština. Zmysel cezhraničnej spolupráce je totiž vytváranie spoločných projektov. Živá škola - živá voda je projektom slovenského Uhrovca a českej obci Modrá. Deti spoza rieky Moravy prichádzajú do Uhrovca naučiť sa niečo viac o pestovaní stromov, ale najmä o ochrane životného prostredia v rôznych typoch lesov.

Posúvajú hrou obzory poznania

Pri jednotlivých zastaveniach náučného chodníka sa hravou školou deti dozvedia, čo je typické pre to ktoré pásmo lesov. Zodpovedajú na otázky, aby sa dostali k hlavnému heslu, ktoré keď odhalia, opäť sa im hravou formou posunú obzory poznania. V podstate ide o napĺňanie odkazu filozofa a veľkého pedagóga pána **Jána Amosa Komenského** v praxi. Do Uhrovca chodia tradične aj hendikepované deti z celého regiónu.

Pani učiteľka **Mgr. Darina Jamrichová** sa spolu so žiačkami **Leou Súkeníkovou**, **Biankou Tobožíkovou** a **Katarínou Súkeníkovou** v prírode na kontrolnom stanovišti nenudia: "**Do okresného mesta Bánoviec nad Bebravou je to sedem kilometrov, do krajského mesta od nás do Trenčína 28 kilometrov a do ďalšieho okresného mesta do Partizánskeho zasa 22 kilometrov. A predsa máme na okolí u**

nás najviac žiakov," vysvetľuje pani učiteľka **Darina Jamrichová** účinnosť použitia eurofondov.

Spolu s Modrou z Českej republiky realizuje obec Uhrovec celkovo až sedem projektov cez Programy cezhraničnej spolupráce. Preto riaditeľ odboru Programov cezhraničnej spolupráce pán **Ing. Milan Gál** v Uhrovci dôvodil, prečo sa z Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a Ministerstva pre miestny rozvoj ČR rozhodli urobiť Deň európskej spolupráce práve tu: "**Môžeme v prípade iniciatív**

týchto obcí hovoriť o ideálnom príklade cezhraničnej spolupráce."

Dva domčeky jedným ťahom

Práve druhý ročník Dňa európskej spolupráce sa konal v roku 2013 (28. septembra) v Uhrovci. Prišlo sem z celého okresu do tri tisíc ľudí. Pán riaditeľ **Gál** zdôraznil: **"Sme vdáční Európskej komisii, že mali tento nápad organizovať takéto dni ako ukážky projektovej spolupráce medzi zahraničnými partnermi, keďže Programy cezhraničnej spolupráce nie sú vo verejnosti natoľko známe ako trebárs rôzne operačné programy."**

V bohatom kultúrnom programe sa predstavili mažoretky, folklórne súbory, dychové orchestre, či v súťažiach hasiči, družstvá vo varení guláša, futbalisti, či príslušníci špecializovaných zložiek Policajného zboru SR, ktoré predviedli niekoľko zásahov zo svojej náročnej práce za veľkého záujmu prítomných.

Moderátor tohto vydareného podujatia pán **Roman Bomboš** trefne vysvetlil: "**Kedysi sme boli jeden domček ako jeden štát, ktorý sa rozdelil na dva súčasné samostatné domčeky. Ale dôležité dnes sú medzi nimi otvorené dvere, ktoré sa volajú cezhraničná spolupráca.**"

Génius loci v jednom dome

Uhrovec však charakterizujú dvaja významní rodáci a to pán **Ľudovít Štúr** spolu s pánom **Alexandrom Dubčekom**. Obaja mali európsky rozmer. Obaja boli symbolom priateľstva Slovákov a Čechov. Obaja sa narodili v jednom a tom istom dome v Uhrovci.

Sprievodkyňa v múzeu rodného domu Štúra a Dubčeka pani **Lýdia Mikušová** zdôrazňuje: "**Múzeum sa stalo národnou kultúrnou pamiatkou už v roku 1965 vtedy ešte ako iba rodisko Ľudovíta Štúra.**"

Až v roku 1995 pribudla do múzea aj expozícia venovaná symbolu Pražskej jari v roku 1968 pánovi **Alexandrovi Dubčekovi**.

Projekty z Programov cezhraničnej spolupráce pomáhajú aj múzeu rodného domu rovnako, ako Uhroveckému múzeu. Pani **Mikušová** zdôrazňuje to, čo opakujú mnohí: "**Rozvoj Uhrovca je spojený s našou pani starostkou, ktorú ak vyhodíte dverami, vráti sa k vám oknom.**"

Uhrovcu chýba málo do mesta

Špeditér v dopravnej firme a miestny občan pán **Peter Gábriška** trefne poznamenáva: "**V mnohých dedinách sa všeličo obnovuje, ale nie vždy to je aj vidieť tak ako u nás.**"

Starostka obce Uhrovec pani **Ing. Zuzana Máčeková** sa počas Dňa európskej spolupráce predstavila v miestnom kroji a vysvetľuje svoju filozofiu: **"Úspech nie je dielom jednotlivca, ale celého kolektívu, aký máme na Obecnom úrade a v obci. Šlo nám o to, aby Uhrovec získal základnú infraštruktúru podobnú mestu."**

Tento zámer sa im zjavne darí naplňať. Uhrovec má dnes zdravotné stredisko, modernú školu, škôlku, ihriská, náučný chodník, infraštruktúru a stavia nové nájomné byty, kam sa sťahujú mladí z okolia, ako aj z okresného mesta Bánovce nad Bebravou.

Svetlo zo svetla

Spolu s českou obcou Modrá uspel Uhrovec aj s projektom Svetlo zo svetla. V ňom sa im podarilo uviesť do prevádzky vďaka vzájomnej spolupráci fotovoltaičné elektrárne, ktoré im šetria výrazne náklady na elektrickú energiu v obciach. V Uhrovci ju majú na streche budovy Obecného úradu.

Moderné verejné osvetlenie spolu s kamerovou technikou šetria obecné peniaze, ktoré môžu potom obe obce využiť účelnejšie. A čo na vzájomnú spoluprácu v rámci jednotlivých projektov hovoria českí partneri? Starosta obce Modrá pán **Miroslav Kovařík** starostku Uhrovca pani

Máčeková veľmi uznáva: "Mnoho ľudí má dobré nápady, ale je jenom málo ľudí, ktorí je dokážou realizovať tak ako to robí skvelá pani starostka."

Česká obec Modrá postavila už pred deviatimi rokmi archeologický skanzen zo slovanského obdobia z čias Veľkej

Moravy, ku ktorej sa viaže ako česká, tak aj slovenská najstaršia národná história. Návštevnosť Modrej sa však prudko zvýšila až vďaka spoločnému projektu s Uhrovcom Živá škola - živá voda ako vysvetľuje pán Kovařík: "**Naša obec bola historicky již od 13. století známá chovem ryb, když rybníky u nás zakládali radoví mniši cisterciáni. Pak tyto rybníky zanikli a my jsme je v projektu Živé vody opět obnovili.**"

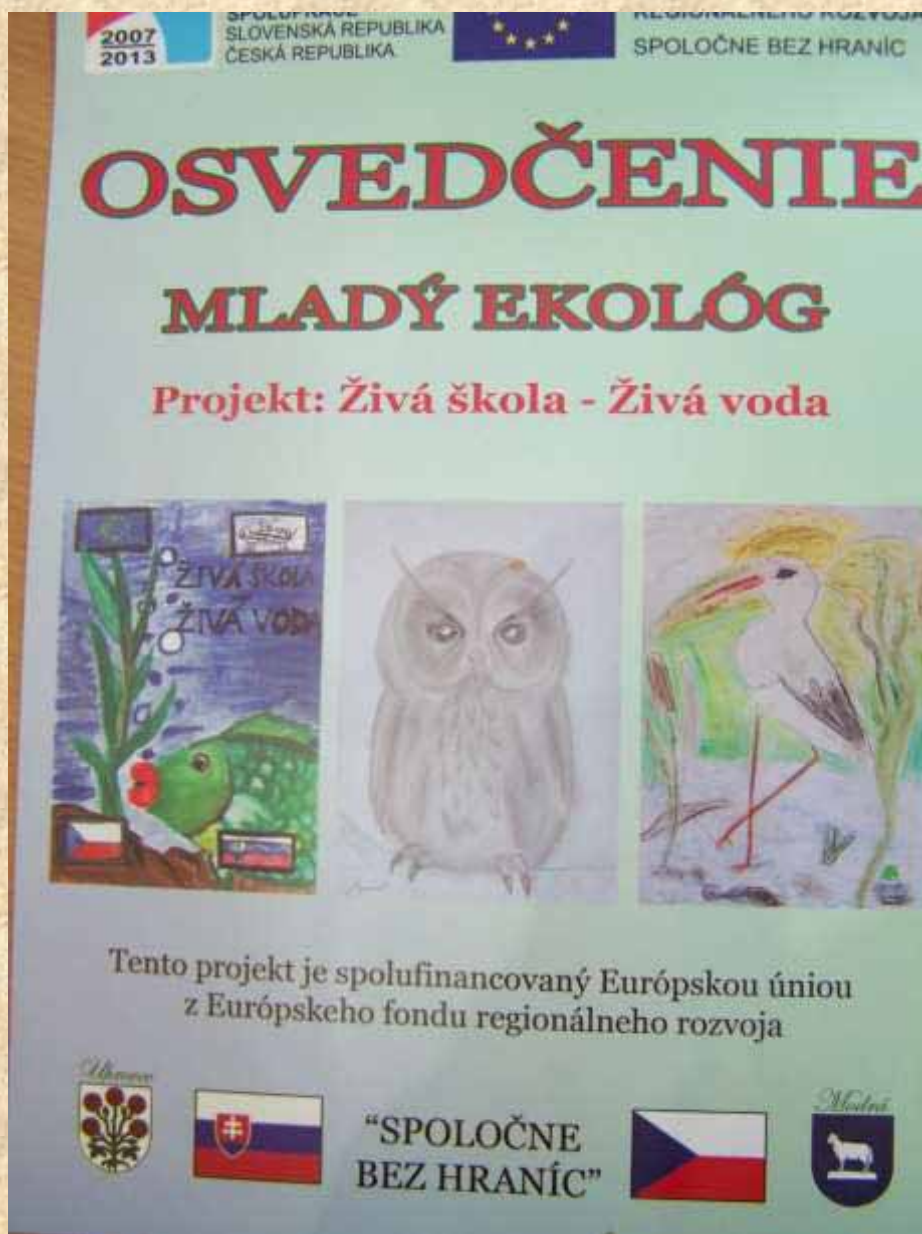
Trinášť rybníkov a viza veľká

Dnes v Modrej majú trinásť rybníkov. A tak deti z Čiech prichádzajú do Uhrovca, aby sa naučili správne pestovať, chrániť a spoznávať dreviny jednotlivých biotopov, kým zasa slovenské deti chodia na Moravu do Modrej, aby sa naučili rozoznávať pôvodné druhy živočíchov, ktoré u nás kedysi žili, ba niektoré ešte aj žijú. Starosta Modrej pán **Kovařík** dodáva: **"Lidé vědí mnoho o žralocích a delfínech, ale že tady žila viza velká, která dorostala do rozměru pěti metrů a vážila téměř půl tuny, to se dozvedí až u nás."**

Deň európskej spolupráce v Uhrovci dal poriadne zabráť aj manažérkam z odboru z Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR pani **Ing. Márii Sokolovskej** a **Mgr. Daši Meliorisovej**. Za celý deň rozdali stovky propagačných materiálov upozorňujúcich verejnosť na projekty Európskej únie, ktoré spájajú cez hranice.

Úplne iné "papiere" si zasa odnášali deti, ktoré absolvovali náučný chodník v rámci Živej školy - živej vody v uhroveckom školskom areály. Po zvládnutí všetkých stanovišť získali certifikát Mladého ekológa.

Úcta ako základ života

Projekty cezhraničnej spolupráce teda učia deti nielen k vzájomnému poznávaniu rovesníkov za hranicami, ale aj k úcte k životnému prostrediu. **"Vidieť, že deti získavajú vďaka usmerneniu od pedagógov a vďaka pomoci zo strany Európskej únie správne návyky pri výchove. Bol som svedkom, že bývalá žiačka prišla pomáhať svojej bývalej učiteľke na náučnom chodníku s deťmi z iných škôl úplne bezzištne, lebo školu tu už skončila a žiadnu odmenu za to neočakáva,"** oceňuje riaditeľ odboru prierezových činností Sekcie riadenia programov regionálneho rozvoja Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR **Ing. Ján Bruncko**, ktorého zaujali aj miestne preteky hasičov: **„Tak sa vytvára vzťah k rodisku.“**

Starostka Uhrovca pani **Máčeková** vyzdvihuje zasa fakt, že "všetko, o čo sa snažíme, robíme v prospech mladej generácie. Tá bude totiž onedlho rozhodovať o našej budúcnosti. Preto sa snažíme vytvárať pre nich kvalitné podmienky na ich rozvoj."

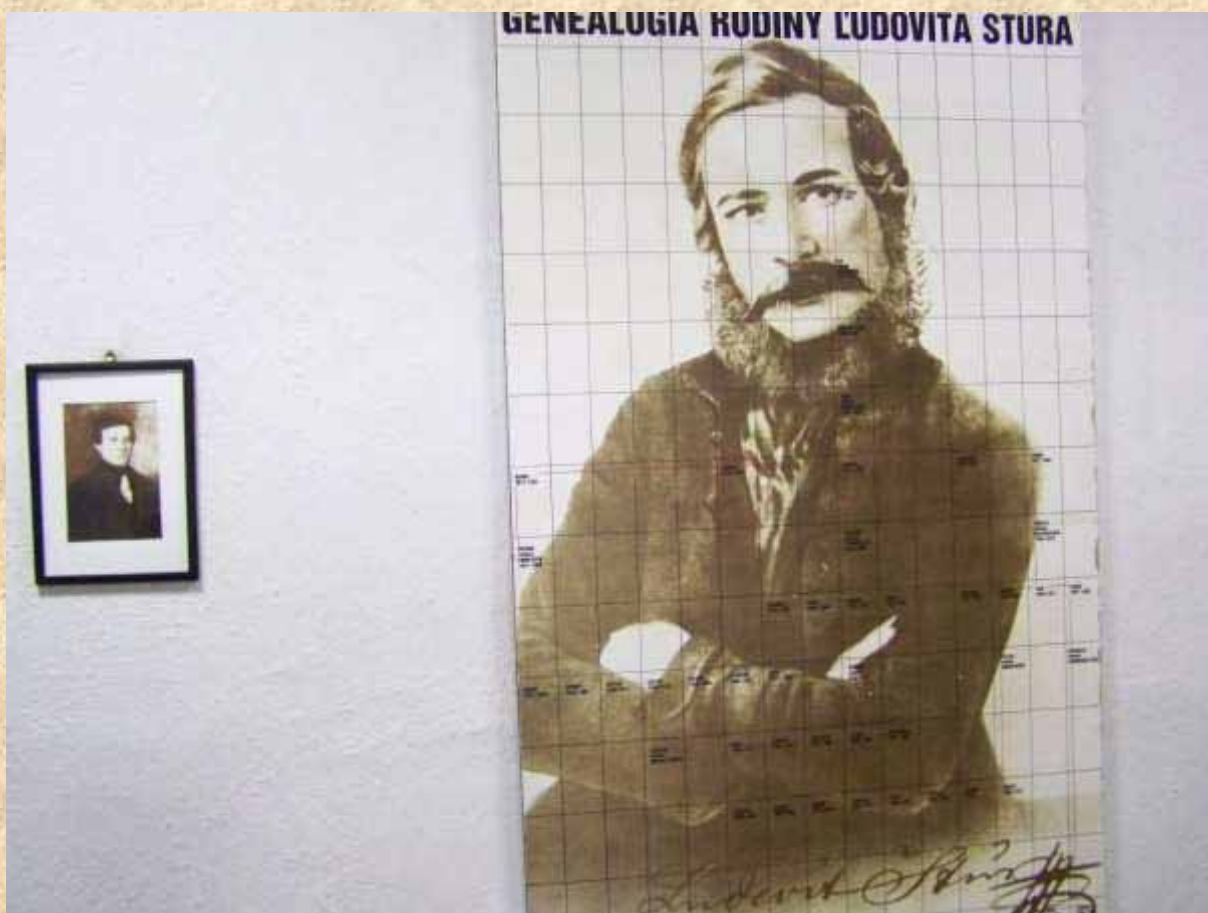
"Až jednou tyhle projekty skončí, všichni dobře víme, že spolupráce mezi námi je již rozběhnutá a bude pokračovat i bez pomoci ze strany evrópských fondů," zdôrazňuje starosta Modrej pán Kovařík: "Byli jsme v jednom státe a pak sami, teď jsme však opět spátky spolu v unii a řešíme naprosto stejné problémy."

Pre budúcnosť študujeme históriu

A ako projekty hodnotia tí, ktorým sú určené, teda deti? Tie sa po areáli školy prehánali prezlečené aj do rôznych kostýmov. Vo vlčom kožuchu sa predstavila ôsmačka **Kristína Dančiaková**: "**Projekt Živá škola - živá voda je veľmi pekný. Veľa som sa v ňom naučila. Chcem ísť študovať na gymnázium, ak sa mi to podarí, možno až k rodine do Bratislavy. Vedomosti, ktoré som tu získala, mi v tom určite pomôžu.**"

Bez poznania histórie nemôžeme správne vytvárať budúcnosť, na čo tiež myslia v Uhrovci. Táto obec žije tradíciou velikánov typu **Štúr** a **Dubček**, ale v Uhroveckom múzeu si ich tu pripomínajú viacerých. Celé oslavy Dňa európskej spolupráce sa začali stále živou spomienkou na čestného človeka pána **Antona Dobeša**. Ten sa stal v Himalájach v júni 2013 obeťou teroristického útoku extrémistického Talibanu spolu s ďalším slovenským horolezcom pánom **Petrom Šperkom**. Uhrovecké múzeum pripomína slávnych rodákov, aby ľudia nezabudli, že doma máme naše najväčšie poklady, ktoré nám pomáha zachovávať pre ďalšie generácie a našu budúcnosť práve Európska únia.

**Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika –
Česká republika 2007 – 2013**

**Prioritná os 2 – Rozvoj dostupnosti cezhraničného územia
a životného prostredia**

2.2 Zachovanie životného prostredia a rozvoj krajiny

Uhrovec: Živá škola – živá voda

Príspevok z EÚ zdrojov
516 475,64 eur

Začiatok a ukončenie realizácie

10/2010 - 06/2013

Uhrovec: Svetlo zo svetla úsporou energií z využitia obnoviteľných zdrojov k spoločnému rozvoju obcí

Príspevok z EÚ zdrojov
426 776 eur

Začiatok a ukončenie realizácie projektu
03/2008 – 06/2011

Kontakty:

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Dobrovičová 12

812 66 Bratislava

tel: 00421 2 59 26 61 11

fax: 00421 2 59 26 64 35

www.mpsr.sk

Sekcia riadenia programov regionálneho rozvoja

Prievozská 2/B

825 25 Bratislava 26

<http://www.sk-cz.eu/>